

NÄRINGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE

Förslag till landskapslag om temporärt arbetskostnadsavdrag i kommunalbeskattningen och

Initiativ till riksdagen med förslag till lag om temporär ändring av 31 och 100a §§ inkomstskattelagen avseende landskapet Åland

1994-95

1993-94

nr 3

LM nr 81 och 82

SAMMANFATTNING

Motionerna

I lagmotionerna föreslås ändringar som syftar till att ge fysiska personer möjlighet att vid beskattningen under vissa förutsättningar avdra löner och därmed sammanhängande lagstadgade avgifter som betalats med anledning av att dessa under skatteåret i sin tjänst haft en fysisk person anställd för t.ex. städhjälp, fastighetskötsel och barnpassning. I lagmotion 81/1993-94 föreslås en ny landskapslag om temporärt arbetskostnadsavdrag i kommunalbeskattningen och i lagmotion 82/1993-94 föreslås att lagtinget genom regeringen skall överlämna en lagmotion i ärendet till riksdagen. Syftet med motionerna är bland annat att skapa nya arbetstillfällen.

Utskottets förslag

Utskottet föreslår att motionerna skall förkastas eftersom den offentliga ekonomin skulle belastas på ett oförutsägbart och obegränsbart sätt samtidigt som erfarenheter från andra stödformer visat att intresset för hemhjälsarbeten inte är särdeles stort. Utskottet, som även har anlagt ett jämställdhetsperspektiv på ärendet, bedömer därtill att förutsättningarna för att i riksdagen vinna gehör i frågan är mycket små.

UTSKOTTETS SYNPKTER

Arbetslösheten på Åland utgör för tillfället 8,7 procent mot 9 procent samma tid i fjol och någon märkbar minskning utöver den säsongbetonade är inte att vänta på kort sikt. De förbättrade ekonomiska utsikterna i såväl riket som Sverige torde dock på lång sikt enligt utskottets mening leda till en ökad sysselsättning även i landskapet.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att den för landskapet osedvanligt stora arbetslösheten utgör ett allvarligt problem för vilket man bör söka ändamålsenliga lösningar. Utskottet har dock inte funnit att de föreslagna åtgärderna är tillräckliga eller ändamålsenliga som lösning på sysselsättningsproblemet av följande skäl.

Utskottet noterar inledningsvis att det redan finns ett antal stöd som riktar sig även till de privatpersoner som anställer någon för arbete i sitt hem. För familjer med barn under tre år beviljas hemvårdsstöd för det fall att familjen inte utnyttjar kommunal

barnomsorg. Vidare har den som anställer en arbetslös under vissa förutsättningar möjlighet att erhålla sysselsättningsstöd och sedan ett antal år tillbaka är sysselsättningsstödet inte att betrakta som skattepliktig inkomst för arbetsgivare som är en fysisk person. Utskottet konstaterar dock att intresset för sysselsättningsstöd för personer som utför arbete i annans hem inte varit stort vare sig i landskapet eller i landet i övrigt, trots att man i riket enligt vad utskottet fått erfara t.o.m. i ett län upprättat en speciell byrå med uppgift att främja privatpersoners utnyttjande av möjligheten till skattefritt sysselsättningsstöd. Utskottet drar härav slutsatsen att intresset för hemhjälsarbete inte är särdeles stort vare sig från arbetsgivar- eller arbetstagar sida.

Noteras kan i sammanhanget även möjligheten att anlita eller ta anställning som s.k. au-pair. Au-pair förekommer även i landskapet i ganska stor utsträckning framförallt genom att åländska ungdomar, företrädesvis flickor, åker utomlands men även genom att främst flickor från riket kommer till Åland som au-pair. Au-pairerna skiljer sig från andra anställda hemhjälsare i och med att syftet med vistelsen främst är språkförkovran, au-pair är inget yrke utan ett tillfällig språkpraktik och au-pairen är under sin vistelse en del av familjen.

Utskottet noterar vidare att de föreslagna lagstiftningsåtgärderna skulle leda till bortfall av skatteintäkter för både stat och kommuner. Till skillnad från olika stödformer finns det i fråga om avdrag vid beskattningen ingen möjlighet för kommunerna att vare sig förutsäga eller begränsa detta bortfall. I synnerhet i de små åländska kommunerna kan avdrag för såväl löner som lagstadgade avgifter komma att innebära oskäligt stora inkomstförluster. Därtill konstaterar utskottet att progressiviteten vid den statliga inkomstbeskattningen medför ytterligare inkomstbortfall eftersom avdraget görs från toppen av en sannolikt hög inkomst medan skatt istället betalas på en relativt låg lön för den anställde.

I lagmotionerna sägs att det inte går att utesluta att det i samband med anställande för t.ex. fastighetsskötsel, städhjälp, barnpassning etc. förekommer s.k. svart betalning. Enligt utskottets åsikt skulle de åtgärder som föreslås i lagmotionerna sannolikt inte vara tillräckliga för att stävja den sortens missbruk som lagmotionerna antyder skulle vara förekommande. I den utsträckning som s.k. svartjobbade förekommer torde orsakerna enligt utskottets förmenande främst vara att undkomma både den byråkrati som ett anställningsförhållande medför för båda parter och den skatt som den anställde skall betala på sina inkomster.

De arbetsuppgifter som skulle komma i fråga för sådana avdrag som avses i motionerna skulle enligt utskottets bedömning till mycket stor del vara att hänföra till vad som kan betecknas som traditionella kvinnoysslor. Utskottet har därför i viss mån anlagt ett

jämställdhetsperspektiv på ärendet. Enligt utskottets uppfattning skulle en uppvärdering av dessa sysslor vara önskvärd men med tanke på att den lön som privatpersoner kan tänkas betala för sin hemhjälp sannolikt inte är särskilt stor skulle de förslag som framförs i motionerna få motsatt effekt. Utskottet noterar vidare att även ett jämlikhetsperspektiv kan anläggas varför frågan bör ställas om man med allmänna medel skall stöda en förmån som kan utnyttjas av ett mycket begränsat fåtal i samhället i synnerhet som motionerna inte uppställer några övre inkomstgränser utöver vilka avdrag inte kan beviljas.

Slutligen konstaterar utskottet att den lagmotion till Finlands riksdag som föreslås i den ena av motionerna, med stor sannolikhet inte skulle vinna gehör i riksdagen eftersom frågan inte särskilt rör Åland samtidigt som ärendet inte varit föremål för sedvanlig beredning hos riksmyndigheterna.

ÄRENDETS BEHANDLING:

Lagtinget har den 18 april 1994 inbegärt näringsutskottets yttrande över lagmotionerna.

Utskottet har i ärendet hört landskapsstyrelseledamoten Roger Nordlund, jämställdhetssekreteraren Vivan Nikula, byråchefen Harry Sjölund och juristen Kaj Luoma.

I ärendets avgörande behandling har deltagit ordföranden Boman, vice ordföranden Harry Eriksson samt ledamöterna Abrahamsson, Häger och Sjöblom.

Ledamoten Häger har anfört reservation i ärendet.

UTSKOTTETS FÖRSLAG

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att Lagtinget måtte förkasta lagmotionerna nr 81 och 82/1993-94.

Mariehamn den 3 januari 1995

Ordförande

Tage Boman

Sekreterare

Susanne Eriksson

RESERVATION

till Näringsutskottets betänkande över lagmotionerna nr 81 och 82 1993-94.

I dagens dystra arbetslöshetssituation, där 8,7% (= 1.100 pers) av befolkningen inte kan erbjudas en lämplig arbetsplats, måste alla tänkbara möjligheter prövas som kan förbättra situationen.

Nämnda procent är mycket hög och utvecklingstrenden är fortsättningsvis negativt stigande, enligt dagsfärsk uppgift.

Vad som ytterligare oroar är att ungdomsarbetslösheten (under 25 år) i dag är 15,2% (=250 st), och likaså gick 461 kvinnor utan arbete i dec.-94.

Vi måste betänka, att ovannämnda svåra och akuta situation föreligger, där många familjer och enskilda, sig själva oförskyllt, drabbats av svåra ekonomiska problem. Samhället satsar c:a 15 milj. på dagens arbetslöshet, per år. LS har länge sagt sig söka alla möjligheter, som kan tillföra fler arbetstillfällen och se över rutinerna i arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen ser i dag ingen ljusning på problemet, tvärtom !

Med tanke på ovannämnda dagsfakta, anser jag att alla seriösa förslag, som t.ex.. dessa lagmotion, bör prövas och sedan utvärderas.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser jag

att Lagtinget måtte godkänna lagmotionerna 81-82 1993-94.

Mariehamn den 5.1 1995

